

participate in the construction of the work process motivated staff.

Such solutions do not always work in the European culture due to a lack of commitment to the fourth important principle at the organizational level – such solutions. On the managerial and organizational level, intrinsic motivation is very dependent on management style and skills in the delegation of authority, as well as the consistency of systems and organizational structure.

As a conclusion we must admit that in western countries the use of external tools to stimulate employee motivation still continues to dominate. But awareness of the importance of intrinsic motivation and the appreciation of its

dependence on the consistency of systems and processes has increased. The next step after that awareness is the realization and introduction of more progressive and integrated approach to motivation.

References

1. Маслоу А. Мотивация и личность / Абрахам Маслоу. – СПб.: Питер, 2006. – 352 с.
2. Московичи С. Мотивация, деятельность, управление / Серж Московичи. – Киев, 2003. – 490 с.
3. Lalù F. Reinventing Organizations / Frederick Lalù.
4. Фукуяма Ф. Великий разрыв / Френсис Фукуяма, 2008.
5. Moscovici S. On social representation / S. Moscovici // Social Cognition: Perspectives on everyday life. – London : Academic Press, 1981.

Надійшла до редколегії 02.02.16

Валерія Заболотна, канд. психол. наук, доц.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

МОТИВАЦІЯ У ЗАХІДНІЙ КУЛЬТУРІ: ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

Найбільш актуальне питання для сучасних соціальних структур полягає в постійному підтриманні мотивації учасників на достатньо високому рівні, що йде всупереч адаптивному біологічно закладеному прагненню збереження ресурсів (чи то фізичних, чи психічних). Підходи до вивчення та управління цим феноменом змінювались в західній культурі останні 150 років, виходячи з досліджень, теорій та практик, що застосовувались в організаціях та демонстрували позитивний результат. В цілому на сьогодні стає зрозумілим, що закінчилася ера механічної моделі організацій і в конкурентному світі почалося застосування біологічної моделі, яка інтенсивно використовує знання, потоки інформації і технології. Виходячи з цього, змінюється і сприйняття джерела мотивування.

Ключові слова: мотивація, рівень розвитку свідомості, зміни, компетенції, делегування повноважень.

Валерия Заболотная, канд. психол. наук, доц.

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев

МОТИВАЦИЯ В ЗАПАДНОЙ КУЛЬТУРЕ: ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ

Наиболее актуальный вопрос для современных социальных структур заключается в потребности постоянного поддержания мотивации участников на достаточно высоком уровне, что идет вразрез с адаптивным биологически заложенным стремлением сохранения ресурсов (или физических, или психических). Подходы к изучению и управлению этим феноменом менялись в западной культуре последние 150 лет, исходя из исследований, теорий и практик, которые применялись в организациях и демонстрировали положительный результат. В целом на сегодня становится понятным, что закончилась эра механической модели организаций, и в конкурентном мире началось применение биологической модели, которая интенсивно использует знания, потоки информации и технологии. Исходя из этого, меняется и восприятие источника мотивации.

Ключевые слова: мотивация, уровень развития сознания, изменения, компетенции, делегирование полномочий.

УДК 364.08

Анна Іваненко, асп.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ МОДЕЛЕЙ ПРОФЕСІЙНОЇ ПОЗИЦІЇ У СОЦІОНОМІЧНИХ НАУКАХ

Дослідження присвячене розгляду поняття професійної позиції фахівця соціальної роботи. На основі суміжних понять, таких як "позиція", "роль", "суб'єктна позиція", "внутрішня позиція", було сформовано змістову основу поняття позиції. Визначено загальне поняття професійної позиції, виявлено спільні умови, механізми, складові професійної позиції шляхом аналізу результатів досліджень проведених у психології та педагогіці. Узагальнено результати досліджень структури та особливості динаміки розвитку цього конструкту особистості.

Ключові слова: позиція, суб'єктна позиція, життєва позиція, роль, професійна позиція, становлення професійної позиції.

Постановка проблеми. Незважаючи на широке використання поняття професійної позиції, ми зіштовхнулись із проблемою неоднозначності та широтою визначення, великою кількістю суміжних понять, які часто заміщують одне одного, відсутністю усталених структур досліджуваного явища. Також варто зазначити, що це поняття досліджувалося у більшій мірі у педагогіці, у меншій – психології, у соціальній роботі лише в рамках досліджень інших явищ.

Через це, наше теоретичне дослідження було почато із аналізу суміжних понять у психології та педагогіці для визначення єдиної смислової основи, проаналізовано практичні дослідження професійної позиції для визначення повноти явища, його структури, динаміки, змістового наповнення.

Як вже було нами зазначено, усталеного поняття професійної позиції немає, а суміжних велика кількість. Наша увага була звернута на такі як: "позиція особистості", "внутрішня позиція" Л.І. Божович, "суб'єктна позиція" Т.Д. Барішевої, "позиція особистості" А.М. Терешової, "життєва позиція" К.О. Абульханової-Славської. Ці поняття так само як і поняття професійної позиції

були дані в рамках дослідження розвитку і становлення особистості.

Мета: проаналізувати теоретичні моделі поняття професійної позиції, визначити поняття професійної позиції фахівця соціальної роботи.

За останні три десятиліття, ми помічаємо, що поняття позиції стає більш актуальним. Про це ми можемо говорити через те, що робляться спроби до визначення поняття, виокремлення як самостійного конструкту, а не в контексті інших.

Так, позиція особистості визначається складною системою відносин, установок, мотивів, цілей і цінностей, якими вона керується в своїй діяльності [1].

На думку А.М. Трещева, поняття "позиція" тісно пов'язане з поняттям "ставлення". Дослідник вважає, що "позиція особистості – це інтегральна характеристика особистості, що визначає в першу чергу стійку систему ціннісних відносин до своєї життєдіяльності, саморозвитку і виявляється в поведінці і діяльності, а також в позитивній установці на цю діяльність" [18].

Ще одним важливим подібним поняттям нашого теоретичного аналізу є поняття життєвої позиції. Життєва позиція – це спосіб включення особистості в життєдія-

льність суспільства: сукупність поглядів, переконань, соціально значущих, насамперед професійних умінь і відповідних їм дій особистості, що реалізують її ставлення до навколишнього світу [11].

Для нас є важливою думка В.М. Маркіна, що життєву позицію особистості представляє не окремо взятий вчинок, а сукупність типових (репрезентативних) поведінкових актів, стійка лінія поведінки та діяльності. В іншому випадку мова може йти тільки про ситуативну поведінку. Як зазначає дослідник, життєва позиція – складне структурне утворення, що об'єднує зовнішні прояви і внутрішні механізми активності особистості. Зовнішні – це позиційний ланцюжок відношень: "погляди–переконання–соціальні уміння–дії". Внутрішні – шикуються як психологічний їх аналог.

В роботах К.О. Абульханової-Славської життєва позиція входить в структуру життєвого шляху – життєва позиція, життєва лінія і сенс життя. Життєву позицію формує активність особистості і полягає в самовизначенні особистості, пролонгування реалізує її в часі як лінію життя та ціннісно визначає життєву позицію і лінію життя на основі сенсу життя.

Іншим важливим для нашого дослідження є поняття "внутрішня позиція". Цікавим є підхід до вивчення Л.І. Божович та інших авторів, які розглядали внутрішню позицію як особистісне утворення, яке складалось із таких аспектів: 1) рефлексивний: усвідомлення своєї позиції в даній соціальній ситуації; 2) емоційний: наявність внутрішньої позиції увазі ставлення до деякої реальності; 3) мотиваційний: внутрішня позиція задає напрям діяльності людини [9].

Д.В. Лубновський дослідуючи це явище, на відміну від попереднього підходу, визначав його не як утворення особистості, а як умову: "внутрішня позиція – ключова внутрішня умова, що опосередкує зовнішні впливи [9]. Основною функцією внутрішньої позиції, на його думку, є регуляція взаємодії особистості і соціального оточення, прийняття або відкидання впливів соціуму і т.п.

Освітливши множинність прояву явища позиції для нас важливим сформулювати загальне розуміння явища позиції, де позиція – структурний компонент особистості, що завдяки рефлексії проявляє через діяльність цінності, смисли, мотиви, установки людини. Перейдемо до аналізу поняття професійної позиції. Розглядаючи поняття в контексті професійного становлення, ґрунтовним є визначення О.В. Чуйко, де професійна позиція – це стійка система ставлень суб'єкта професійної діяльності, що відображає способи освоєння і реалізації професійної діяльності, спрямовані на вирішення професійної задачі. Реалізується через [19, с. 219]:

- здатність до когнітивної структуралізації професійної ситуації;
- утримування професійної задачі;
- рефлексії змісту професійної взаємодії;
- ефективне використання навичок впливу.

В рамках дослідження В.К. Солондаєва, професійна позиція – складне поліструктурне утворення особистості, що має свою відносно фіксовану структуру. Чітко сформована професійна позиція повинна уособлювати собою одночасну стабільність за спрямованістю і гнучкість. Професійна позиція виявляється у самосвідомості особистості досягнутого їй рівня ідентичності з професійною групою. Саме професійною позицією і задаються необхідні для професійної діяльності психологічні установки. Установки на систему професійних відносин, обумовлені мірою ідентичності, відповідності професійним уявленням, що акумульовані в професійній свідомості групи.

Інший ракурс вивчення проблеми розглядається К.Р. Ахметшиною, депрофесійна позиція викладача вишу – це результат активного процесу ототожнення суб'єкта зі своєю професійною групою відповідно до сучас-

ного замовлення суспільства до інституту вищої освіти. Позиції включають в себе підсумкові показники професійної ідентичності, що свідчать про ступінь солідаризації конкретного представника зі своєю професією: лояльність, задоволеність, мобільність, суб'єктність [2].

В.Т. Кудрявцев також наголошує на важливості гармонізації професійної та особистісної позиції фахівця психолога. На думку вченого, не можна розглядати професійну і особистісну позицію окремо, оскільки психолог працює власною особистістю, самістю, вирішуючи професійні завдання. Особистісна і професійна позиція збігаються не безпосередньо (як це спостерігається у випадках їх несформованості), а лише тоді, коли деяке коло професійних функцій усвідомлюється суб'єктом як Місія.

Тобто, професійна позиція можлива за умови інтеграції формального образу професії.

Він виділяє, за аналогією зі структурою геосфери, такі рівні [8]:

- на поверхні сфери виявиться професійна роль – зовнішнє вираження професійної позиції;
- найближчий до поверхні шар сфери ("кору") утворює сама ця позиція, що переходить як би на "зовнішню мантию";
- "внутрішньої мантиєю" стане Місія;
- "ядро" – особистісна позиція, яка по відношенню до всіх "буферних зон" виконує структурну функцію.

Для нас є важливим те, що він розділяє професійну позицію на позицію-роль та особистісну позицію. Тобто, позиція має двояку природу – може розглядатись як статичне явище за умови співпадіння зі смислами (Місією), або ж динамічне – коли професійна позиція наближається до професійної ролі.

Дослідженням професійної позиції психолога займалась О.О. Осипова. Позиція психолога, на її думку – це рольові стратегії, прийняті психологом у стосунках з клієнтом. Вона називає три позиції практичного психолога: позиція "зверху"; позиція "на рівних"; позиція "знизу" [12]. Аналогічної точки зору дотримується М.В. Самоукина, яка вважає, що психолог-консультант повинен займати певну позицію в залежності від різних типів клієнтів [13].

У розгляді поняття позиції О.О. Осипової, М.В. Самоукина та інших для нас важливимне самі позиції консультанта, а їх підхід, а саме рольовий. Такий рольовий підхід вказує на проблему розмежування самого розуміння понять позиції та ролі, які часто просто підмінюють одне одним.

П. Бергер визначив роль як типову реакцію на типове очікування [3]. Згідно з П.П. Горностаєм, роль є модель поведінки (стереотипна поведінка), що має індивідуальне забарвлення та узгоджується зі статусом індивіда в даній соціальній структурі шляхом реалізації рольових очікувань щодо індивіда, набуття ним відповідних прав та виконання обов'язків [6, с. 20]. Для нас важливим є визначення ролі дослідницею у сфері соціальної роботи Т.В. Семигіною, де роль – модель поведінки, детермінована фаховою культурою; або як робоча функція, що передбачає застосування певного підходу; або як низку завдань, виконання яких очікують від працівників. Структура професійної ролі може також визначатися нормативними обов'язками та відповідальностями, які окреслюють статус та посаду працівника, і формують стиль поведінки, що відповідає певній соціальній ситуації [14].

На нашу думку, межею, що розділяє поняття професійної ролі та професійної позиції є те, що роль визначається організацією і, відповідно, входить до формалізованої структури; задається ззовні, переважно орієнтовані на того, з ким входить у взаємодію соціальний працівник і в переважній більшості визначається моделлю поведінки. Тоді як, позиція не зводиться лише до

поведінки, а є проявом смислів, цінностей, мотивів. Позицію фахівця не можна назвати формально визначеною, зовнішні атрибути професії можуть бути інтеріоризовані. Ще однією яскравою відмінністю є те, що позиція фахівця визначається не клієнтом, а ситуацією, в якій перебуває клієнт та фахівець, а також визначеною задачею фахівця відповідно до проблемної ситуації.

Про особливості професійної позиції ми можемо дізнатись із досліджень підготовки, формування, становлення розвитку професійної позиції у фахівців.

Так, фактори, які впливають на професійну позицію та механізми формування визначили Т.Б. Барішева, С.С. Коровін, О.М. Кузьмін; умови – С.С. Коровін, О.М. Кузьмін, В.К. Солондаєва, О.В. Бурмістрова; особливості динаміки розвитку досліджували М.С. Лукова та О.К. Соколовська; структуру – В.К. Солондаєв, Г.П. Скронницька; складові та показники були визначені С.С. Коровіном, О.М. Кузьміном та К.В. Бурмістровою.

Становлення професійної позиції – це процес самореалізації студента в досягненні цілей саморозвитку, пов'язаний з переходом від стану стихійної неусвідомленої спрямованості присвоєння професійних цінностей та ідеалів до стану усвідомлених дій і поведінки студента по їх присвоєнню, в якому відбувається становлення педагога-гуманіста [4, с. 40]. На думку М.М. Боритко, в рішенні задач становлення професійної позиції студента – майбутнього педагога необхідна спеціальна допомога викладача, виховна діяльність якого визначається стратегіями педагогічної підтримки і педагогічного супроводу. Тобто, визначається потреба внутрішніх та зовнішніх умов становлення професійної позиції.

Важливо відзначити, що розглядаючи умови професійної позиції можна виділити два типи:

- зовнішні умови – організація середовища із агентом впливу;
- внутрішні умови – створення умов для внутрішньої активності фахівця.

Так, однією із зовнішніх умов, на думку С.С. Коровіна і А.М. Кузьміна, є освітній процес. Механізм управління процесом розвитку професійної позиції майбутніх педагогів в освітньому процесі вишу передбачає реалізацію ряду функцій (гностична, формуюча, світоглядна, розвиваюча) [7].

Результатом іншого дослідження, проведеного В.К. Солондаєвим, становлення професійної позиції через постановку професійного завдання порушує проблему постановки та реалізації рішення у діяльності. В контексті дослідження практичного мислення, він описує структуру, в якій студент може зупинитись на пів шляху становлення професійної позиції, а саме намоменті реалізації рішення. Він наголошує, що "принципове обмеження визначається тим, що одне і те ж професійне рішення викличе різні труднощі при його реалізації різними фахівцями і викличе різні труднощі при реалізації одним фахівцем в різних організаціях" [17]. На думку В.К. Солондаєва, саме оцінка фахівцем можливих і реальних соціальних наслідків, їх зв'язку з професійними діями призводить до формування професійної позиції. Тобто, якщо у С.С. Коровіна, О.М. Кузьміна позиція формувалась під впливом зовнішніх факторів і активності агентів впливу, то В.К. Солондаєв наголошує на умови, в яких майбутній фахівець "вибудовує" професійну позицію.

Дослідниця К.В. Бурмістрова зазначає, що використання методу проектів є найбільш адекватним методом роботи з розвитку професійної позиції педагогів. Оскільки чітко відповідає структурі освітньої діяльності. Проте, дослідниця визначає також і психологічні умови становлення професійної позиції, які складають синтезуюче "злиття" чотирьох просторів самовизначення [5]:

- філософсько-світоглядний (хто я?);
- рефлексивно-методологічний (як я можу діяти?);
- предметно-психологічний (що я можу робити?);

• педагогічної діяльності (де і з ким я можу діяти?), за рахунок чого відбувається усвідомлення свого особистісного розвитку, свого професійного зростання.

Отже, аналізуючи внутрішні умови запропоновані В.К. Солондаєвим та О.В. Бурмістровою, бачимо, що дослідник зв'язує становлення із зовнішньою оцінкою, тоді як дослідниця наголошує на особистісному процесі становлення у певних організованих для цього умовах.

Цікавим є дослідження М.С. Лукова та О.К. Соколовської, де висвітлено розвиток динаміки професійної позиції. Розглядаючи динаміку, М.С. Лукова виявила, що професійна позиція проявляє інтегруючий зв'язок структур професійно свідомості [10]. Тоді як О.К. Соколовська вказує на неоднозначність процесу, що характеризується постійними змінами проявів у цінностях: розуміння, терпимості, захисту благополуччя всіх людей, самостійності мислення і поведінки, універсалізм, досягнення, влада, безпеку, а також з такою характеристикою самоактуалізації як пізнавальні потреби [16].

Проаналізувавши динаміку явища професійної позиції, окреслимо його межі за допомогою його структури. У дослідженні професійної позиції студентів педагогічного коледжу, Г.П. Скамницкая, О.П. Чозгян виявили наступні показники, які можуть бути визначені у якості основи структури професійної позиції. Зокрема [15]:

Мотиваційно-ціннісний:

1 Саморозуміння – потреба усаморозуміння; здатність спостерігати і пояснювати свої думки, почуття, поведінку; здатність відповідати на причинні питання про свій характер, мотиви, наміри.

2 Самоствердження – прояв прагнення до високої оцінки та самооцінки; внутрішня потреба у самоствердженні; здатність стверджувати самого себе в собі, протистояти зовнішньому тиску.

Когнітивно-діяльнісний:

1. Самореалізація – установка на самореалізацію і потреба виразити себе в самостійній творчій педагогічній діяльності; здатність проектувати власний особистісно-професійний розвиток, активно і творчо підходити до вирішення виникаючих при цьому проблем.

2. Саморозвиток – потреба у свідомій цілеспрямованій самозміні; здатність концентруватися на самовдосконаленні та самореалізації особистісно-професійних цілей; здатність самостійно, без постійного зовнішнього впливу отримувати професійні знання і вміння, застосовувати їх на практиці.

Рефлексивно-регулятивний:

1. Самооцінка – ставлення до себе як педагога; потреба у моральній і професійній оцінці своїх власних вчинків, переконань, якостей, результатів своєї навчально-професійної діяльності.

2. Саморегулювання – потреба в усвідомленому і системно організованому впливі на свою психіку і діяльність з метою самозміни; вміння самостійно спрямовувати й контролювати свої дії, удосконалювати і виховувати себе.

Висновки. Таким чином аналіз поняття "позиція" та суміжних їй, дав змогу сформувати смислову основу для розуміння поняття професійної позиції у соціономічних науках.

Отже, професійна позиція фахівця соціальної роботи – це інтегративна структура особистості, становлення якої має динамічний характер діялісно-перетворювальної взаємодії суб'єкта професійної діяльності із ситуацією клієнта, і активізація якої відбувається за умови її проблематизації.

Перспективи подальших досліджень спрямовані на побудову теоретичної моделі формування професійної позиції фахівців соціальної роботи та її апробації з метою зменшення ризиків професійної деформації та підвищення професіоналізму фахівців.

Список використаних джерел

- Абульханова-Славская К.О. Стратегия жизни / К.О. Абульханова-Славская. – Москва : Мысль, 1991. – 301 с.
- Ахметшина К.Р. Профессиональная идентичность преподавателя ВУЗа в условиях реформирования системы высшего образования России [Электронный ресурс] // К.Р. Ахметшина. – 2009. – Режим доступа: cyberleninka.ru/.../professionalnaya-identichnost-prepodavatelya-vuza.html.
- Бергер П. Приглашение в социологию [Электронный ресурс] / П. Бергер // Аспект-Прес. – 1996. – Режим доступа: img0.liveinternet.ru/.../3614077_Berger_priglasenie_v_sociologiyu.doc
- Боритко М.М. Суб'єктне становлення фахівця як мета професійного виховання студентів ВУЗу / М.М. Боритко // Матеріали міжрегіональної науково-методичної конференції. – 2002. – С. 39–42.
- Бурмистрова К.В. Роль проектной деятельности в развитии профессиональной позиции педагогов дошкольного образовательного учреждения [Электронный ресурс] / К.В. Бурмистрова, Л.И. Федорова // Вестник КДУ им. Н.А. Некрасова: Педагогика. Психология. Социальная работа. Ювенология. Социокінетика. – 2010. – Режим доступа: https://cyberleninka.ru/article/n/rol-proektnoy-deyatelnosti-v-razviti-i-professionalnoy-pozitsii-pedagogov-doshkolnogo-obrazovatel'nogo-uchrezhdeniya.
- Горностай П.П. Особистість та роль / П.П. Горностай. – Київ : Інтерпрес ЛТД, 2007. – 312 с.
- Коровин С.С. Приоритетные направления развития профессиональной позиции будущих педагогов [Электронный ресурс] / С.С. Коровин, А.М. Кузьмин // Вестник ЮУрГУ. Серия: Образование. Педагогические науки. – 2012. – Режим доступа: https://cyberleninka.ru/article/n/prioritnye-napravleniya-razvitiya-professionalnoy-pozitsii-buduschih-pedagogov.
- Кудрявцев В.Т. Профессиональная и личностная позиция психолога: портной в сапогах [Электронный ресурс] / В.Т. Кудрявцев. – 2005. – Режим доступа: http://tovievich.ru/book/dnh/5625-professionalnaya-i-lichnostnaya-pozitsiya-psihologa-sapozhnik-v-sapogah.html.
- Лубовский Д.В. Понятие "внутренняя позиция личности" в работах Л.И. Божович: теоретичні аспекти та сучасні дослідження [Електронний ресурс] / Д.В. Лубовський // Журнал практичного психолога: Науково-практичний журнал. – 2008. – Режим доступа: http://psychlib.ru/mgppu/periodica/JPP052008/LPV-157.HTM#слова.
- Лукова М.С. Особливості самооцінювання і розвиток професійної позиції студентів-психологів [Електронний ресурс] / М. С. Лукова. – 2008. – Режим доступу: http://fan5.ru/fan5-docx/doc-140786.phr.
- Маркин В.М. Життєва позиція особистості / В.М. Маркин. – Москва: Думка, 1989. – 171 с.
- Осипова О.О. Загальна психокорекція. [Електронний ресурс] / О.О. Осипова // Сфера. – 2002. – Режим доступу: http://pedlib.ru/Books/2/0171/2_0171-1.shtml.
- Самоукина М.В. Практичний психолог в школі: лекції, консультування, тренінги [Електронний ресурс] / Н.В. Самоукина // Інтор. – 1997. – Режим доступу: http://lib100.com/book/age_psychology/prakticheskii_psiholog_v_shkole/Практический%20психолог%20в%20школе.pdf.
- Семігіна Т.В. Соціальна робота (теорія і практика) [Електронний ресурс] / Т. В. Семігіна, М.П. Лукашевич // ІПК. – 2007. – Режим доступу: http://ipk-dsuz.kiev.ua/journal/El-librar/Posibnik/Lukashevish%20Semiga%20Soz-Pobota%202007.pdf.
- Скамницька Г. П. Моніторинг і оцінка формування суб'єктності професійної позиції у студентів педагогічного коледжу [Електронний ресурс] / Г.П. Скамницька, О.П. Чозигян // Автономна некомерційна організація Редакція журналу Середня професійна освіта. – 2014. – Режим доступу: https://cyberleninka.ru/article/n/monitoring-i-otsenka-formirovaniya-subektnoy-professionalnoy-pozitsii-u-studentov-pedagogicheskogo-kolledzha.
- Соколовська О.К. Становлення професійної позиції студента-психолога в процесі навчання у ВУЗі: дис. канд. псих. наук : 19.00.07 / Соколовська О.К. – Ярославль, 2010. – 187 с.
- Солондаєв В.К. Професійна позиція як механізм регуляції діяльності. Системоутворення навчальної та професійної діяльності [Електронний ресурс] / В.К. Солондаєв // Канцлер. – 2007. – Режим доступу: http://cafedra.narod.ru/solondaev/solondaev_propos.pdf.
- Трещев О.М. Становлення професійно-суб'єктної позиції майбутнього вчителя: дис. докт. пед. наук: 13.00.08 / Трещев О.М. – Калуґа, 2001. – 541 с.
- Чуйко О.В. Особистісне становлення суб'єктів професійної діяльності у соціально-економічних професіях. – К.: АДЕФ-Україна, 2013 – 280 с.

Надійшла до редколегії 15.03.16

Анна Іваненко, асп.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ МОДЕЛЕЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОЗИЦИИ В СОЦИОНОМИЧЕСКИХ НАУКАХ

Исследование посвящено рассмотрению понятия профессиональной позиции специалиста социальной работы. На основе смежных понятий, таких как "позиция", "роль", "субъектная позиция", "внутренняя позиция", было сформировано содержательную основу понятия позиции. Определено общее понятие профессиональной позиции, выявлены общие условия, механизмы, составляющие профессиональной позиции путем анализа результатов исследований, проведенных в психологии и педагогике. Обобщены результаты исследований структуры и особенности динамики развития этого конструкта личности.

Ключевые слова: позиция, субъектная позиция, жизненная позиция, роль, профессиональная позиция, становление профессиональной позиции.

Anna Ivanenko, post-graduate

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

THEORETICAL ANALYSIS OF PROFESSIONAL POSITIONS MODELS IN SOCIAL SCIENCE

The study examines the concept of professional positions of social work. Based on related concepts such as "position", "role", "subjective attitude", "inner position" was formed based on the concept semantic position. The general concept of professional positions, found common conditions and mechanisms that make professional positions by analyzing the results of studies conducted in psychology and pedagogy. The results of studies of the structure and dynamics of the features of this construct identity.

Keywords: attitude, subjective attitude, lifestyle, role, professional position, becoming a professional position.

УДК 316.6

Олександр Іваскевич, студ.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ІДЕОЛОГІЯ ЯК ФАКТОР ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕТНІЧНОГО СВІТОГЛЯДУ ОСОБИСТОСТІ

Динамічні та суперечливі події сьогодення є результатом кризи глобалізації та відродження світових ідеологій, що вимагають пошуку якісно нових практичних способів їх вирішення. У сучасній політичній психології поряд з проблемами політичного лідерства, керівництва, психології тероризму, мотивації та формування переконань, приймання політичних рішень, невирішеною лишається проблема ідеологічного забезпечення суспільно-політичного життя у різних геополітичних вимірах.

У даному дослідженні проведено визначення етнокультурних вимірів світогляду українців, що дає змогу визначити, динаміку змін системи цінностей та їх зв'язок із поліідеологічним впливом різних акторів українського політичного простору. Було виявлено високий рівень індивідуальності, контекстуальності, маскулінності, а також виявлено особливу дистанцію влади, що характеризується відсутністю довіри до органів влади та негативним ставленням до неї. Подібна акцентуація може бути пов'язана із постійною загрозою цілісності України як держави та українському етнічному світогляду, котра існує впродовж всього існування України та із кризою, що має місце в Україні.

Відповідно до цього дослідження можливим стає формування державної ідеології та механізмів її запровадження. За результатами цього дослідження можна розглянути мапу етнічного світогляду українців, що пояснює соціальні процеси котрі відбуваються всередині українського суспільства.

Ключові слова: світогляд, ідеологія, етнопсихологічні виміри.

Аналіз досліджень. Наукові інтерпретації явища ідеології найбільш розробленими є у філософії, соціології, історії, політології та політичній психології. Проте, в рамках даної статті пропонуємо розглянути дослідження

політичних психологів, соціологів та політологів. Аналіз наукових джерел свідчить, що можна виокремити щонайменше два провідні напрями стосовно ідеології. Перший напрям – прихильники ідеї епохи кінця ідеологій